

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ АКЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах глобальних економічних трансформацій важливим інструментом забезпечення обороту фінансових ресурсів на міжнародному фондовому ринку є акції. Розвиток міжнародного ринку акцій дозволяє акумулювати капітал для інвестицій в економіку країн, сприяє зростанню її реального сектору та поживляє відтворювальний процес інших інфраструктур. Механізм такого ринку забезпечує перерозподіл коштів на користь найбільш перспективних міжнародних компаній, що стимулює структурні перетворення. Однак, в періоди циклічних спадів, згортання економічної активності та песимістичних очікувань ринкових суб'єктів обсяги торгів на зазначеному ринку скорочуються через зниження попиту. Зменшена таким чином ринкова капіталізація компаній провокує хвилю банкрутств серед підприємств корпоративного сектору, що ще більше пригнічує ринкову кон'юнктуру.

Компанії розміщують акції на ринках різних країн з метою залучення інвесторів, освоєння нових ринків збуту, популяризації власного імені на міжнародному ринку. Емісія іноземних акцій знижує валютний ризик, ризик ліквідності, дозволяє уникнути певних податків та обмежень. Випуск євроакцій позитивно впливає на діяльність компанії, яка планує експорт на іноземні ринки, а також покращує кредитну репутацію емітента. При цьому, інвестор купуючи акції компанії стає частковим співвласником її бізнесу. За умов процвітання компанії він отримує дохід від зростання ринкових цін на акції, підвищення дивідендних виплат. Водночас, утримувач акцій бере на себе ризик, пов'язаний із можливими фінансовими проблемами компанії.

У 2007-2014 роках збільшення кількості міжнародних компаній, зменшення дохідності державних цінних паперів та невисокі процентні ставки на банківські депозити призвели до зростання пропозиції акцій на міжнародному фондовому ринку та попиту на них з боку приватних інвесторів. За цей період сукупна курсова вартість акцій (капіталізація) зросла у 4 рази, а валовий внутрішній продукт лише у 1,5 раз. При цьому, значну частку світової капіталізації (понад 60%) забезпечували США, Китай, Японія і Великобританія. Водночас, у 2014 році капіталізація ринку США у 10 разів перевищила цей показник ринку Німеччини, а капіталізація ринку Японії у 30 разів була більшою, ніж ринку Італії. Сукупна вартість акцій у США та Японії сягала понад 100% від ВВП і близько 40% ВВП у Канаді, Австралії, Швейцарії [4].

Відношення капіталізації до ВВП характеризує не лише рівень розвитку національного ринку акцій, але й підхід компаній певної країни до мобілізації ресурсів на фінансовому ринку. Так, компанії Італії, Німеччини і Франції традиційно віддають перевагу не емісії акцій, а залученню банківських кредитів. Рівень сукупної вартості акцій цих країн визначається зміною валютних курсів, розширенням окремих ринків за рахунок допуску на фондові біржі цінних паперів нових фірм; лістингом акцій приватизованих фірм; збільшенням ціни місцевих валют.

Альтернативним банківському кредитуванню способом ведення бізнесу є залучення капіталу шляхом публічного розміщення акцій на міжнародних фондових біржах. У 2014 році загальний рівень капіталізації акцій, що обертаються на біржах – членах Міжнародної федерації фондових бірж зріс до 80 трлн. дол. США, що на 18 % вище аналогічного показника у 2013 році. За підсумками торгів у 2013 році Лондонська біржа втратила 6% від свого головного індексу, Франкфуртська – 12%, Паризька – 14%, Міланська – 20%, Мадридська – 13,1%, Брюссельська – 11,87%, та ін. Абсолютним лідером залишалася лише Нью-йоркська фондова біржа, головний індекс якої (Dow Jones) додав за рік 4%. Однак основний індекс альтернативної високотехнологічної нью-йоркської біржі Nasdaq втратив за рік 2 % [3].

Найбільших втрат у 2007-2014 роках зазнали інвестори, які мали акції банків. Водночас, значні прибутки отримали власники акції нафтових компаній, що зробили їх лідерами зростання міжнародного фондового ринку. Причиною цього став стрімкий ріст цін на нафту. Так, за 12 місяців 2014 року ціни на нафту на Лондонській біржі збільшилися на 35%, на Нью-йоркській – на 28% [3].

Прикметною рисою відновлювальних процесів на міжнародному ринку акцій є нерівномірний характер докризової та посткризової його динаміки в розвинених країнах. Серед розвинених країн спостерігалась помірна від'ємна динаміка як реальної економіки, так і ринку акцій у кризових 2008-2009 роках. При цьому, країнам, що демонстрували високу динаміку розвитку напередодні кризи (Індія, Китай), була притаманна незначна волатильність реального сектору, зумовлена стійкістю внутрішньої економіки, здатністю її нівелювати зовнішні макроекономічні шоки. Так, Китай, зумівши значною мірою переключити сукупний попит на внутрішнього споживача, уникнув від'ємної динаміки реального ВВП, обмежившись лише уповільненням темпів економічного зростання. Натомість його ринок акцій зазнав різких падінь у 2009 та 2012 роках. Пожвавлення в розвинених країнах у 2010-2012 роках було дуже незначним, зокрема обсяги торгів на ринку акцій не вдалося довести до передкризового рівня. На загальному тлі вирізнялась лише Італія, де нарощування вартості акцій виявилось найвищим серед країн Великої сімки і становило 65% за три посткризові роки [4]. Проте починаючи з 2013 року виражалась відновлювальна динаміка зростання економік розвинутих країн.

Таким чином, розвиток міжнародного фондового ринку в умовах глобальних економічних передбачає: поглиблення консолідації та інтеграції у світовий простір, зростання рівня його організованості; емісію підприємствами, банками та іншими інституціями акцій, забезпечених активами; пошук найбільш ефективних бізнес-рішень, спрямування потоку інвестицій на національний ринок з вищою продуктивністю та нижчими витратами. Відтак, для забезпечення стабільного розвитку міжнародного фондового ринку

доцільно: удосконалити національні ринки; мобілізувати внутрішні накопичення; сформувати національних інституційних інвесторів; забезпечити прозорість операцій на ринку, підвищення якості його інструментів та захист прав інвесторів.

Література:

1. Джусов О. Інвестування на міжнародному ринку акцій: аспект управління: монографія / О. Джусов. - Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2013. – 324 с.
2. Кириленко В. Тенденції розвитку ринку IPO як одного з пріоритетних джерел економічного зростання / В. Кириленко // Вісник ТНЕУ. – № 3. – 2009. – С. 27-35.
3. Статистичні дані Світової федерації бірж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org>
4. Статистичні дані Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD/countries/1W?page=4&display=default>
5. Чемодуров О. Капіталізація фондового ринку та економічне зростання / О. Чемодуров // Економіка України. – 2011. – № 9 (598). – с. 53-60.